

ПОНЯТТЄВИЙ КОМПОНЕНТ КОНЦЕПТУ *HEALTH* У ТЕКСТАХ СТАТЕЙ ГАЗЕТИ “*THE GUARDIAN*”

Сіваєва О. С.

*старший викладач кафедри іноземних мов
Поліський національний університет
Старий бульвар, 7, Житомир, Україна
orcid.org/0000-0003-0123-9446
olgasivaeva1987@gmail.com*

Ключові слова: *концепт,
когнітивна лінгвістика,
HEALTH, сема, семна ознака.*

Як відомо, людині притаманна когнітивна здатність виокремлювати із загального потоку інформацію, необхідну для задоволення її потреб, і співвідносити її з навколишнім світом, схильність до утворення концептів і формування категорій, тобто концептуалізації та категоризації дійсності. Саме в результаті когнітивної діяльності вона складає своє уявлення про ті чи інші об'єкти або явища довколишнього світу. Пізнаючи світ, людина отримує знання, представлені у вигляді концептів, тобто одиниць ментальних і психічних ресурсів свідомості й тієї інформаційної структури, яка відображає її знання і досвід.

Статтю присвячено дослідженню поняттєвого компонента концепту HEALTH у статтях газети “The Guardian”. У статті проведено аналіз процесу вербального вираження досліджуваного концепту, а також виокремлено семні ознаки, пов'язані з концептом HEALTH. Розвідку способів та засобів їх увиразнення було спрямовано на дослідження специфіки їх побудови. Аналіз 65 статей газети “The Guardian” уможливив окреслення концепту HEALTH та його когнітивної структури: HEALTH as CONDITION (physical, psychological); HEALTH as ACTION. Перша структура, зі свого боку, характеризується такими структурами, як молодість, старість, щастя, суспільство, захворювання.

Вербалізація поняття HEALTH представлена в статтях за допомогою таких лексем: фітнес, оздоровчий стан, а також за допомогою колокацій, наприклад відсутність фізичної форми, оздоровчий менеджмент.

HEALTH у значенні фізичного стану вербалізується через лексеми робота, хвороба, допомога, тоді як HEALTH з погляду психологічного стану вербалізується через лексеми «думки», «надія», «щастя», «проблема» та їхні похідні «продуманий», «щасливий», «проблематичний», «сподіваючись».

HEALTH as ACTION включає лексеми, які демонструють участь людей у різних соціальних подіях, а також демонструють їхні стосунки між собою, наприклад учасники, відносини.

Антонімічні поняття «молодість» і «старість» виражаються за допомогою таких лексем, як «спорт», «бажання», «вік», «проблема», «ризик» відповідно.

Поняття хвороба вербалізується через назви хвороб, наприклад рак, малярія.

Усі поняття, за допомогою яких реалізується поняття HEALTH, взаємопов'язані, тому їх варто розглядати не окремо, а як частину єдиного цілого, що охоплює різні відтінки значення цього поняття.

Майбутнє дослідження може бути присвячене діахронічному вивченню поняття HEALTH у медіатекстах, яке може виявити різні соціальні аспекти та пов'язані з цим проблеми.

THE CONCEPTUAL COMPONENT OF THE CONCEPT *HEALTH* IN THE ARTICLES OF “*THE GUARDIAN*”

Sivaieva O. S.

*Assistant Professor at the Department of Foreign Languages
Polissya National University
Staryi blvd., 7, Zhytomyr, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0123-9446
olgasivaeva1987@gmail.com*

Key words: *concept, cognitive linguistics, HEALTH, seed, seed sign.*

It is well-known that a person has the cognitive ability to single out the information which is necessary for her needs' satisfaction and for applying it to the world, predisposition to form concepts and form categories, that is for conceptualization and categorization of reality. As a result of cognitive activity he or she forms the idea of certain objects or phenomena about the world. In the process of living, the person receives knowledge presented in the form of concepts, that is units of mental and psychical resources of consciousness and the information structure that reflects its knowledge and experience.

The article is devoted to the study of the conceptual component of the concept *HEALTH* in the articles of “The Guardian”. 65 articles devoting to health problems have been chosen for the research. The means of verbalization of the concept as well as semantic features of the concept have been studied. Two cognitive structures of the concept have been outlined: *HEALTH* as *CONDITION* (physical, psychological) and *HEALTH* as *ACTION*. The first structure is in its turn is characterized by such structures as youth; oldness; happiness; society; disease.

The verbalization of the concept *HEALTH* is represented in the articles through the following lexemes: fitness, healthiness, sap, wellness, as well as through collocations, e.g., lack of fitness, wellness management.

HEALTH in the meaning of physical condition is verbalized through the lexemes work, disease, help, whereas *HEALTH* denoting psychological condition is verbalized through the lexemes thoughts, hope, happiness, problem and their derivatives thoughtful, happy, problematic, hopeful.

HEALTH as *ACTION* includes lexemes which demonstrate people's involvement in different social events as well as show their relations to each other, e.g. participants, relationship(s).

The antonymous notions youth and oldness are verbalized through such lexemes as sport, wish, to make and age, problem, to risk correspondingly.

The notion disease is verbalized through names of illnesses, e.g. cancer, malaria. All notions, through which the concept *HEALTH* is realized, are interrelated, thus they should be considered not separately, but as part of a single entity, which covers their various shades of meaning of this concept.

The future research might be devoted to the diachronic study of the concept *HEALTH* in media texts that could reveal different social concerns and problems connected with it.

Постановка проблеми. Статтю присвячено опису поняттєвої складової концепту *HEALTH* в текстах статей газети “*The Guardian*”.

Актуальність теми статті визначається її приналежністю до кола сучасних філологічних розвідок, які виконуються в межах когнітивної парадигми, зокрема на основі методів та методик лінгвоконцептології. Актуальним є застосування лінгвокогнітивного підходу до аналізу тексту,

що дало змогу встановити особливості реалізації концепту *HEALTH* у текстах статей, а саме його сучасного розуміння та уявлення в карті світу носіїв англійської мови, що відбувається через засоби масової інформації.

На сьогодні термін «концепт» не має чіткого визначення. У нашій статті ми спираємось на словникові дефініції концепту як складно-структурованого когнітивно-ментального утворення,

яке має мовне вираження й характеризується образністю і ціннісною значимістю [2, с. 129]. Всю багатокomпонентну і багатшарову структуру концепту можна виявити тільки шляхом аналізу мовних засобів його репрезентації [1, с. 14; 5, с. 170]. Проблему вбачаємо у вивченні вербалізації власне концепту *HEALTH* шляхом його семантичного аналізу. Дослідження цієї проблеми стане розв'язанням одного з практичних завдань.

Сучасний напрям розвитку лінгвістичної науки характеризується особливою увагою до такої галузі лінгвістичних досліджень як когнітивна лінгвістика, що знаходячись на перетині таких дисциплін як лінгвістика, психологія, та філософія, сьогодні становить особливий інтерес для мовознавців. Основною категорією цієї галузі є концепт, який з позицій різних підходів розглядався та досліджувався великою кількістю вчених, наприклад, В.І. Карасиком [2, с. 152–154]. Посилений інтерес науковців до вербальних форм вираження концепту, специфічних властивостей, статусних характеристик, типологічних різновидів став результатом цілої низки монографій, словників та статей [6, с. 292–298; 7, с. 143; 11, с. 84–99]. Для визначення змісту зазначеного концепту встановлено коло лексичних одиниць, що є засобами його вербалізації. Вивченню концепту *HEALTH* присвячена низка наукових праць. Серед них можна назвати дослідження В.І. Карасика та У. Крофта [2; 7]. Вони досліджували концепт *HEALTH* як фізичне, психологічне та соціальне благополуччя. Водночас істотно менша кількість розвідок присвячена вивченню цього концепту саме з погляду його поняттєвого компонента.

Сему розглядаємо, за О.С. Селівановою, як мінімальну одиницю мовного плану змісту (елементарне лексичне чи граматичне значення), яка співвідноситься з морфемою (мінімальною значущою одиницею плану вираження) і становить компонент її змісту [4, с. 632]. Семну ознаку розглядаємо як частину семи, яка є спільною з декількома іншими семами [3].

Метою дослідження є вивчення поняттєвого компонента концепту *HEALTH* в статтях газети «*The Guardian*». Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) дослідити вербалізацію концепту *HEALTH*; 2) виокремити семні ознаки концепту *HEALTH*.

Об'єктом статті виступають мовні одиниці об'єктивації концепту *HEALTH* у текстах статей газети «*The Guardian*».

Предметом – семантичні особливості вербальної репрезентації концепту *HEALTH* в досліджуваному матеріалі.

Методологія дослідження. Мета й завдання статті зумовили використання низки лінгвістичних методів і прийомів. Основним у роботі є кон-

цептуальний аналіз, який застосовано в сукупності відповідних методик: структурний метод залучено у вигляді методик компонентного аналізу й аналізу словникових дефініцій із метою виокремлення мінімальних семантичних складників значень імені концепту, його синонімів, споріднених слів і дериватів. Описовий метод використано у вигляді прийому систематизації для здійснення опису, інвентаризації та впорядкування фактичного матеріалу. Прийом суцільної вибірки залучено для відбору лексем на позначення *HEALTH*, а також прикладів їх контекстуального використання у досліджуваних текстах статей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Матеріал розвідки складається із 65 статей про здоров'я, опублікованих у газеті «*The Guardian*» у 2019–2020 роках [12].

Дослідження поняттєвого компонента концепту ми починали з аналізу тлумачень його ключових лексем. Об'єктивація досліджуваного концепту в англійській мові здійснюється лексемами *fitness, healthiness, sap, wellness*, які в словниках [3; 8–10] подаються як синонімічні, а також через словосполучення (наприклад, *lack of fitness, wellness management*) і через лексичні одиниці (наприклад, *healthy, to sap, loneliness, pain, problem, disease*). Проаналізувавши наведені в текстах статей зазначені вище лексеми, ми виокремили такі основні семні ознаки, які формують когнітивну структуру концепту *HEALTH*:

1) *HEALTH as CONDITION (physical, psychological)*, що розкривається в свою чергу через поняття: (a) *youth*; (b) *oldness*; (c) *happiness*; (d) *society*; (e) *disease*;

2) *HEALTH as ACTION*.

У словниках зафіксовані суттєві характеристики концептів, проте висновки, зроблені на основі аналізу словникових дефініцій, вимагають подальшої верифікації: в якому обсязі вказаний концепт відбивається в текстовому матеріалі [3; 8–10]. Спираючись на проведену розвідку, ми виявили, що реалізація досліджуваного концепту в статтях газети «*The Guardian*» відбувається через ширший спектр вживання слів і виразів, які корелюють з виділеними за допомогою лексикографічного аналізу семними ознаками, а також розкривають додаткові ознаки досліджуваного концепту і конкретизують його. Отже, далі ми розглянемо приклади використання номінацій концепту *HEALTH* у статтях газети «*The Guardian*».

Концепт *HEALTH* реалізується в статтях газети «*The Guardian*» перш за все через однойменну лексему і її синоніми, в яких закладено семну ознаку *of physical condition*. В статтях він представлений номінантами *work, disease, help*: «... *I had hoped that you would resolve your problem with health and it seems to have the end*» [12; November 14, 2019].

“... *Given all this, do you really believe this disease still has a chance*” [12; January 8, 2019]? “... *You may come to any country and be poor, but if you work hard, you will have a good health*” [12; May 25, 2019]. “*Its makers had not conceived bupropion hydrochloride as a drug to help people quit smoking*” [12; October 7, 2019].

Семна ознака *of psychological condition* досліджуваного концепту представлена іменниками *thoughts, hope, happiness, problem*. Ця ознака найбільш повно розкривається за допомогою прикметників, які характеризують здорову людину. Перш за все це однокореневі прикметники з уже вказаними іменниками. Так, найчастіше, стан здорової людини передається лексемами *safe, problematic, hopeful: I'd be happy knowing you're safe*” [12; January 15, 2020]. “*For this highly problematic group the original authorities should by all means be consulted*” [12; November 13, 2019]. “*I saved everyone?*” he asked, *hopeful once more*” [12; February 3, 2019].

Перейдемо до засобів вербалізації *HEALTH as ACTION*. Розглянемо такі фрагменти: “*Experts found that people who led a healthy lifestyle could expect to enjoy many more years of good health than those who smoked, drank too much or were overweight*” [12; January 15, 2020]. “*Nowadays when our independent state is developing, much attention is paid to our youth. A lot of young people go in for sports, that is why schools and institutes have sport clubs and teams*” [12; September 11, 2019]. “*Cutting down on red meat and alcohol while eating more fruit and vegetables could prevent thousands of cancer cases each year, a new report said today*” [12; July 24, 2019]. Цілком зрозуміло, що ця семна ознака частіше представлена дієсловами, а саме: *to expect, to enjoy, to prevent*. Те саме значення передається словосполученнями: *to pay attention, to go in for sports*. Всі дієслова такого типу в досліджуваних текстах статей об'єднані значенням перемогти, подолати, досягти, тобто передають бажання.

Людина живе в соціумі, тому її здоров'я залежить також і від суспільства. З текстів статей видно, що здорова людина відчуває себе потрібною, невід'ємною частиною суспільства, на що вказують лексеми *participants, relationships*. Це ілюструють такі приклади: “*The researchers also looked at participants' lifestyles, and the four key factors previously associated with a reduced dementia risk: meeting recommended guidelines for exercise, not smoking, eating from multiple food groups with little processed meat and lots of fruit and fish, and drinking one or fewer standard alcoholic drinks a day for women and two or fewer for men*” [12; October 14, 2019]. “*The only names used to express particular relationships are father and mother, son and daughter, brother and sister*” [12; November 13, 2019].

Здоров'я завжди змушує людей працювати над собою, долати певні труднощі, що дозволяє говорити про *youth* як додаткову семну ознаку. Адже в молодості ми маємо більше сил, бажання та можливостей. Ця семна ознака є протилежною до *oldness*. Молодість інтегрують переважно іменники та дієслова. Такі лексеми передають семантичну самостійність молодості та сподівання, наприклад: *sport, wish, to make*. До лексем, які передають семну ознаку старості, належать такі: *age, problem, to risk*. Це можна побачити з нижче наведених прикладів: “*Nowadays when our independent state is developing, much attention is paid to our youth. A lot of young people go in for sports, that is why schools and institutes have sport clubs and teams*” [12; September 11, 2019]. “*I wish the whole world were like that!*” [12; August 18, 2019]. “*Make life easy for yourselves*” [12; June 3, 2019]. “*My grandparents basically just lived day to day, cleaning, watching tv, going for walks. They couldn't travel around the world because of healthy problems*” [12; March 12, 2019]. “*At her age, the words sounded strange*” [12; April 20, 2019]. “*It was a risk that didn't pay off*” [12; September 5, 2020].

HEALTH як фізичний стан включає в себе *diseases*, які можуть бути як вродженими, так і набутими. Хвороби в досліджуваних текстах не обмежуються лише їхньою назвою. У текстах статей трапляються пов'язані з ними країни та міста. Люди шукають порятунку інколи навіть далеко від рідної домівки, що найчастіше виражається власними назвами: “*Cutting down on red meat and alcohol while eating more fruit and vegetables could prevent thousands of cancer cases each year, a new report said today*” [12; July 24, 2019]. “*I think they were going to visit you in France,*” the woman added” [12; October 7, 2019]. “*The climate is hot and malaria is prevalent*” [12; December 15, 2019]. Отже, у текстах статей газети “*The Guardian*” *disease* визначається такими номінантами назв хвороб (наприклад, *cancer, malaria*).

Висновки та перспективи подальших розробок. Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що порівняльний аналіз лексикографічних джерел і текстів статей дає змогу говорити про більш широку репрезентацію концепту *HEALTH* у досліджуваних текстах, ніж у словниках. У результаті проведеної нами вибірки ми виділили в текстовому матеріалі статей додаткові семи, такі як *youth, oldness and happiness*, а також встановили взаємозв'язок концепту *HEALTH* із віком.

Вербалізатори концепту *HEALTH* в опрацьованих текстах статей представлено іменниками, які використовуються для позначення морального або фізичного стану, суспільства, молодості, старості, хвороби людини. Дієслова найчастіше називають дію, пов'язану зі здоров'ям. Широко вживаються

прикметники, що характеризують фізичний стан самої людини (щастя).

Ми також виявили, що концепт *HEALTH* об'єктивується не лише окремими словами. Вербалізаторами різних семних ознак можуть виступати словосполучення й конструкції – тимчасові, просторові.

Проаналізувавши концепт *HEALTH* в текстах статей газети “*The Guardian*”, ми встановили, що цей концепт є складним утворенням і передбачає понятійний, образний і ціннісно-оцінний компоненти. Відповідно, для опису понятійного компонента ми виявили набір семних ознак концепту, вживання їхніх синонімічних і антонімічних рядів у текстах статей.

Аналіз показав наявність як загальних, універсальних, так і специфічних рис у складі й вираженні досліджуваного концепту. Ще ширшу реалізацію концепту в текстах статей можна пояснити специфікою написання статей загалом, а саме тим, що вона містить особистісні, нестандартні асоціації журналістів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геревич В.В. Теоретичні засади лінгвоконцептології. *Міжкультурна комунікація. Науковий вісник Волинського національного ун-ту ім. Л. Українки*. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки, 2010. № 8. С. 16–19.
2. Карасик В.И. Языковой круг : Личность. Концепты. Дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
3. Румбешт А.Ю. Понятійний компонент концепта *seclusion* в романах англоязычних писателів другої половини ХХ століття. Київ, 2013. URL: <https://sibac.info/author/rumbesht-anna-yurevna> (дата звернення: 04.05.2020).
4. Селіванова О.С. Лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
5. Стернин І.А. Может ли лингвист моделировать структуру концепта. *Материалы II международной школы-семинара*. Ч. 2. Тамбов, 2000. С. 13–17.
6. Юдко Л.В. Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації. 2011. С. 292–298.
7. Croft W. *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.
8. Hornby A. S. *Oxford advanced learner's dictionary of current English*. Oxford : Oxford University Press, 1997. 1428 p.
9. *Macmillan English dictionary for advanced learners*. Oxford : MacMillan, 2007. 1692 p.
10. Merriam-Webster on-line thesaurus. URL: <http://www.merriam-webster.com/thesaurus/> (дата звернення: 15.05. 2020).
11. Suntara. W. & Usaha. S. Research article abstracts in two related disciplines : Rhetorical variation between linguistics and applied linguistics. New York : English Language Teaching, P. 84-99.
12. Alan Rusbridger. *The Guardian*. Great Britain. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/international> (дата звернення: 03.05. 2020).

REFERENCES

1. Gerevy`ch V.V. (2010). Teorety`chni zasady lingvokonceptologiyi. Mizhkul`turna komunikaciya [Theoretical principles of linguoconceptology. Intercultural communication]. *Naukovy`j visny`k Voly`ns`kogo nacional`nogo un-tu im. L. Ukrayinky`*. Lucz`k : Voly`n. nacz. un-t im. L. Ukrayinky`, Vol. 8, P. 16–19.
2. Karasik V.I. (2002). Jazykovej krug : Lichnost`. Koncepty. Diskurs [Language circle: Personality. Concepts. Discourse]. Volgograd : Peremena. 477 p.
3. Rumbesht A.Ju. (2013). Ponjatijnyj komponent koncepta *seclusion* v romanah anglojazychnyh pisatelej vtoroj poloviny XX veka [The conceptual component of the seclusion concept in the novels of English-speaking writers of the second half of the 20th century]. Kiev. URL: <https://sibac.info/author/rumbesht-anna-yurevna> (data obrashhenija: 04.05.2020).
4. Selivanova O.S. (2006). linghivistyka : terminologichna encyklopedija [linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillja. 716 p.
5. Sternin I.A. (2000). Mozhet li lingvist modelirovat` strukturu koncepta [Can a linguist model the structure of a concept]. *Materialy II mezhdunarodnoj shkoly-seminara*. Ch. 2. Tambov. P. 13–17.
6. Yudko L.V. (2011). Movna ta konceptual`na karty`ny` svitu yak vidobrazhennya svidomosti naciyi [Linguistic and conceptual pictures of the world as a reflection of the consciousness of the nation]. P. 292–298.
7. Croft W. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge : Cambridge University Press. 356 p.
8. Hornby A.S. (1997). *Oxford advanced learner's dictionary of current English*. Oxford : Oxford University Press. 1428 p.
9. *Macmillan English dictionary for advanced learners*. (2007). Oxford : MacMillan. 1692 p.
10. Merriam-Webster on-line thesaurus. Retrieved from: <http://www.merriam-webster.com/thesaurus/> (access date: 15.05. 2020).
11. Suntara. W. & Usaha. S. (2013). Research article abstracts in two related disciplines : Rhetorical variation between linguistics and applied linguistics. New York : English Language Teaching. P. 84-99.
12. Alan Rusbridger. *The Guardian*. Great Britain. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/international> (access date: 03.05. 2020).